

LÕIMUMISPROTSESSI NÄITAJAD: LÕIMDIMENSIOONID JA LÕIMKLASTRID

Teistest rahvusest elanike lõimdimensioonid

Teistest rahvustest elanike lõimumise dimensioonide sisu lähtub lõimumise ja lõimumispoliitika käsitluse kolmest põhi-teemast Eestis: kodakondsus ja kodanikuidentiteet, keele- oskus ja keelekasutus ning sotsiaalne ja poliitiline osalus.

Eesti teistest rahvustest elanike seas on umbes 30% mada- lama, üle 40% keskmise ja ligi 30% kõrgema taseme koda- nikuidentiteedi kandjaid. Viimase viie aasta jooksul ei ole kodanikuidentiteedi tasemetes proportsioonides ja keskmises väärtuses muutusi toimunud. Madalam (puuduv) eestikeelsus iseloomustab enam kui veerandit teistest rahvustest inimes- test Eestis, keskmine eestikeelsuse tase on omane ligi 30%-le ja kõrgem tase vähem kui pooltele Eesti teistest rahvustest elanikest. 2011. aastaga võrreldes ei ole teistest rahvustest elanike eestikeelsuse tasemetes jaotuses ega ka keskmistes väärtustes olulisi muutusi toimunud (puuduva eestikeelsusega inimesi on rohkem seoses kõige vanema vanusegrupi lisami- sega valimisse). Ligi viiendik teistest rahvustest elanikest on madalama osaluse tasemega, pooltele on omane keskmine ja umbes kolmandikule kõrgem osaluse tase. Osaluse keskmine tase on viie viimase aastaga oluliselt kasvanud.

Teistest rahvustest elanike lõimdimensioonide tasemejaotus, %

Tase	Kodanikuidentiteet		Eestikeelsus		Osalus	
	2011	2015 (15+)	2011	2015 (15+)	2011	2015 (15+)
Madalam	30	30	20	27	24	18
Keskmine	41	42	32	29	52	50
Kõrgem	29	28	48	44	24	32

kodanikuidentiteet – eeldab, et enamlõimunud venekeelsed elanikud on omandanud Eesti kodakondsuse, väärtustavad seda ja seostavad kodakondsuse omamist poliitilise aktiiv- susega, peavad end kodanikena ühiskonnas mõjukateks ning tunnevad ühtekuuluvust Eesti riigi ja eesti rahvaga.

eestikeelsus – eeldab, et enamlõimunud venekeelsed elani- kud valdavad paremini eesti keelt ja kasutavad seda aktiivselt suhtlemisel eestlastega ning eestikeelse meedia tarbimisel.

osalus – sisaldab endas poliitilist osalust (hästilõimunud venekeelsed elanikud on poliitiliselt aktiivsed ja pädevad ka väljaspool valimisi, tunnevad huvi Eesti sisepoliitika ja riigiins- titutsioonide tegevuse vastu), sotsiaalset osalust (osalevad enam kodanikeühendustes) ja kultuurilist osalust (külastavad kultuuri ja spordi suurüritusi).

Eestlaste lõimdimensioonid

Esmakordselt moodustati koondtunnustena ka eestlaste lõimdimensioonid.

kaasamisvalmidus – eeldab, et teistest rahvustest elanike kaasamisele enam orienteeritud eestlased omavad positiivset hoiakut mitmekultuurilise ühiskonna suhtes; leiavad, et teistest rahvustest elanike arvamusi tuleks rohkem arvestada ja nende esindajaid kaasata Eesti riigi ja majanduse juhtimisse; väärtustavad Eesti kodakondsuse omandamist teistest rahvustest elanike poolt.

Eesti keele tähtsustamise mõõde väljendub tugevamalt eestlastel, kes väärtustavad eesti keelt ja kultuuri, rõhutavad eesti keele oskuse tähtsust, näevad venekeelse elanikkonna ühiskondlikku ellu kaasamise olulise tingimusena eesti keele kasutamist nende arvamusiidrite poolt ja meedia eestikeelsust, kasutavad ka ise aktiivselt eesti keelt venekeelsete elanikega suhtlemisel.

osalus - moodustati analoogselt teiste rahvuste samasuguse dimensiooniga.

Lõimklastrid

Sarnaselt 2011. aasta uuringuga viidi ka sel korral läbi andmete klasteranalüüs, mille tulemusel moodustati teistest rahvustest elanike lõimklastrid ning esimest korda ka eestlaste lõimumisvalmiduse klastrid.

Uuringutulemused näitasid, et umbes üks viiendik eestlastest on mitmekülgse ja veerand madalama lõimumisvalmidusega, ning ülejäänud on osaliselt lõimumisvalmis. Analoogsed andmed saadi ka teistest rahvustest elanike puhul (üks viiendik mitmekülgsest lõimunud, veerand vähelõimunud ja ülejäänud osaliselt lõimunud).

Võrreldes 2011 aasta uuringuga on teistest rahvustest elanike klasterühmade suhtarvud üldiselt samaks jäänud, eestlaste puhul aga kasvanud mitmekülgsest lõimumisvalmiduse osakaal.

Osaliselt lõimunud rühmade seas saab positiivsena esile tuua eestlaste „kaasamisvalmid“ ja teiste rahvuste puhul „kodanikuidentiteedi mõõtmise lõimunud“. Nendesse rühmadesse kuuluvatel inimestel on veel arenguruumi teiste lõimumise dimensioonide (eesti keele tähtsus/eestikeelsus ja osalus) tasemete kasvatamiseks. Samas võib nende poole liikumine lõimumisprotsessis olla sobivaks vaheetapiks üldise madalama lõimumisvalmiduse/lõimumise tasemega inimestele, kes ei saa mitmesugustel põhjustel (sotsiaalmajanduslik taust, suutmatuse eesti keele oskust omandada jm.) „suunduda“ otse mitmekülgse lõimumisvalmiduse/lõimumise rühma poole.

Vähem kui 40%-le eestlastest on omane kõrgem, rohkem kui 40%-le keskmine ja ligi 20%-le madalam kaasamisvalmiduse tase. 2011. aastaga võrreldes on kaasamisvalmidus mõnevõrra vähenenud. Eesti keele tähtsustamise tase on seevastu viie aastaga oluliselt kasvanud (kui 2011. aastal oli kõrgem tase 27%-l, siis nüüd juba 42%-l eestlastest), ka keskmiste võrdlus näitab olulist kasvu. Keskmine eesti keele tähtsustamise tase on nüüd pooltel ja madalam tase vaid 8%-l eestlastest. Umbes samades proportsioonides jaguneb ka eestlaste osaluse tase, siin 2011. aastaga võrreldes muutusi ei ole.

Eestlaste lõimdimensioonide tasemejaotus, %

Tase	Kaasamisvalmidus		Eesti keele tähtsus		Osalus	
	2011	2015 (15+)	2011	2015 (15+)	2011	2015 (15+)
Madalam	18	19	19	8	12	11
Keskmine	38	43	54	50	48	48
Kõrgem	44	38	27	42	40	41

Regioonide lõikes ilmneb, et paremini lõimumisvalmis/lõimunud inimesi on rohkem Tallinnas ja muudes piirkondades, vähem aga Virumaal. Virumaal moodustavad suure osakaalu teiste rahvuste vähelõimunud ja eestlaste vähem lõimumisvalmis klastrid.

Teatavas mõttes riskigruppideks on eestlaste puhul eesti keele ühekülgse tähtsustamisega (millega ei kaasne kõrgeimat kaasamisvalmidust ega suuremat osalust ühiskondlikus elus) silma paistnud rühm. Sama võib väita teistest rahvustest elanike puhul kõrgema ühiskondlikus elus osalemise tasemega (millega ei kaasne kõrgemat kodanikuidentiteeti ja eestikeelsust) rühma kuuluvate inimeste puhul. Mõlemasse rühma kuulujate seas võib leida inimesi, kelle seisukohad ja käitumine võivad radikaliseeruda mõnes ühiskonda tabada võivas kriisisituatsioonis.